

puritate sanguis questi. 8. §. 1. ex n. 5. & latè Barbos. in d. 2. part. 1. Digest. soluto matrimonio. num. 61. & 76. si que ad. 94. & novissimè Matienzum. Ju- niorem in repetit. ad text. in cap. Afferre, de pra- sumere, qui omnes latifime explicant materiam huius resolutionis; & text. in dist. cap. Afferre, (ubi etiam Barbos, in Collect. latè) & Azevedus in l. 4. tit. 6. lib. 8. num. 13. apud plerisque autem magis obvium, pœnam ordinariam imponi non posse ex presumptione violenta, sed mitiorem; ut docent Cevallos questi. 33. qui alios referunt, Giurba consil. 43. num. 22. Gratian. regul. 374. & 385. vide etiam Farinac. consil. 99. num. 30. & consil. 100. num. 37. & Noguero. allegat. 12. num. 6. & 180. & D. Larream a legat. ffo. 66. ubi explicat quando sufficientia indicia ad pœnam ordinariam

27. Ad numerum 26. ibi: Et certè videatur quid non, &c.

Si unus tantum testis adficit, & similiter indicium, vel semiplena probatio diversi generis, vel tantum sit plura indicia, quod hoc non sufficiat ad condemnationem in Criminalibus, præterquæ si presumptiones sive liquidissime, & à lege approbatæ sed tantum ad torturam procedi debet, resolvit noster Gomezius & comprobant Bobius in titul. de consiliis, num. 23. Menochius de pre- sumpt. libro 1. questi. 91. & 97. Clarus in S. final. questi. 63. Antonius Gabriel titul. de probat. consil. 1. num. 23. & 26. Covatru. de veter. nu- mism. collat. cap. 8. num. 4. Macfarad. de Proba- tio. & conclus. 459. num. 7. Barbofa in l. 2. part. 1. Digest. soluto matrimonio, ex numer. 81. Pueg- uera d. sione crimin. 17. numer. 4. Sanchez lib. 6. consil. cap. 3. dubio 12. num. 5. & plures referunt Farinac. questi. 47. ex num. 80. & questi. 86. ex numer. 10. & consil. 78. in Addition. litera C. & consil. 82. & 115. & Bolanus in Curia Philippica, 3. parte. 5. Prueha, Patladorius different. 138. Pi- chardus in repetit. Gallus, & illius casu, cap. 15. numer. fin. Noguero. allegat. 26. ex numer. 80. D. Larrea allegat. 48. num. 19. & 20. Escobar de puritate sanguinis. 2. parte, questione 6. §. 5. & 6.

Et addit quod in criminalibus testes non possunt dari pro ratiſcatis, ut docent Averandus reffons. 1. num. 5. Simancus de Catholicis Insti- cap. 62. num. 38. Dueñas regul. 23. limitat. 1. Paz in praxi. 1. tom. 5. parte. cap. 3. §. 9. num. 4. & seqq. Pichardus in manuodictionibus 3. part. 5. n. 22. Bolanus in Curia Philippica, 3. parte. 5. Prueha, num. 3. quod plerique intelligunt in casibus, in quibus venit imponenda pœna corporalis, & Aviles de Syndic. cap. 3. verb. El desfago, qui etiam concludant termino probatorio non posse renuntiari.

An publicatis attestacionibus testes possint exa- minari in Criminalibus, vide Gregorium in l. 37. titul. 16. partia 3. Matienzo in Dialogo, 3. part. c. 49. num. fin. Hermofilla l. 36. titul. 5. part. 5. glossa 6. num. 72. & 73. Gutiérrez ibid. qu. 70. Barbofa in Collect. cap. 13. de s. fibus. Cancerius 1. part. c. 20. n. 43. & vide infra. c. 13. num. 34. & 35. Pareja optima de instruente, edit. tit. 6. resolut. 3. ex num. 73. & num. 68.

Item an Judex possit judicare secundum alle- gata, & probata contra veritatem sibi notam; vide Thomam Sanchez in consil. 1. 6. c. 1. abito 7. 18. & 19. post Covatru. lib. 1. variarum cap. 1 ex num. 4. Azevedum l. 10. titul. 17. lib. 4. R. copil. num. 117. & alios relativos ab ipso Thoma Sanchez,

Diana tom. 5. traſl. 4. resolut. 2. D. Larrea alle- gation. 48. num. 7. Scaccia laic. gloria 14. in tra- ſatu de re iudice. questi. 8. & Hermofilla in l. 56. tit. 5. part. 5. num. 33. & 34. glossa 7. & Escobar de puritate sanguinis. 2. parte. 1. questi. 9. §. 1. num. 29. & 39. ubi bene explicat, Cenedus Collect. 101. ad D. creta. num. 11.

Item addit an Judex laicus inconsulto Episco- po possit exhumare corpus occisi, ut constet de corpore delicti: in quo Bob. dilla in P. listra, lib. 3. cap. 15. numer. 93. affirmativam tenet: Sed contrarium venit docet, Diana tom. 9. traſl. 7. resolut. 64.

Item an quis teneat revelare crimen alterius, 31 & quando: vide supra. cap. 1. num. 92. & cap. 2. num. 9. & 1. & 180. & D. Larream a legat. ffo. 66. ubi explicat quando sufficientia indicia ad pœnam ordinariam

CAPUT XIII.

De Tortura, & qualiter ad eam se- devientendum.

SUMMARI A.

1. An si iustum torqueri delinquenter?
2. An possit in poni tortura in omni causa & de- litio?
3. Quæ persona que non possit torqueri?
4. Persona que non possit torqueri an possit ter- reri?
5. Qualiter tormenta debent dari?
6. Si reus in tortura defecserit, vel membrum ani- serit, an inde puniri debeat?
7. Testis de visu an sufficiat ad torturam?
8. Confessio extrajudicialis an sit sufficiens ad torturam?
9. An confessio paenitentialis coram sacerdoti fac- ta sufficiat ad torturam?
10. Fama an sit indicium ad torturam?
11. Inimicia an sit sufficiens in iustum ad tortu- ram?
12. Si res seducta reperiatur penes aliquem, an sit sufficiens indicium ad torturam?
13. Si post factum commissum in cinis qui erat pauper reperiatur dives, an sit sufficiens in- dicium ad torturam?
14. An sit indicium ad torquendum, cum qui prius dicit invenisse occisum?
15. Si non apparet a quo homo si occisus, & coram aliquo sanguis interficii effuxit, an sit indi- cium ad torturam?
16. An dictum vel confessio defuncti contra reum probet vel faciat indicium?
17. An dictum vel confessio defuncti valeat, & ali- quid operetur in favorem rei?
18. Quætor probet indicium?
19. Quando & in qua parte processus debet addi- berit tortura?
20. An statibus legitimis probationibus possit ad- hiber tortura?
21. An debet dari copia indicierum in se reo?
22. An tortura debet fieri per partem, vel jude- tematur eam de lata necessitate adhiberi?
23. An a tortura possit appellari?
24. Si reus confiteatur in tormento an requiratur postea ratiſcacio?
25. Si reus est tortus non procedentibus legitimis indiciis si confiteatur, & postea sequitur rati-

ratiſcacio, an poffit conſervari?

26. Si reus accusatus fuit legitimè tortus, & ne- gavit, an poffit iterum torqueri?

27. Si reus tortus est, & confessus, & non ratifica- vit confessio, sed tam revocat, & iterum tortus confessus & ratiſcacio tam negat, quid in hoc facit judex?

28. Si reus semel vel plures tortus negavit an ju- dex debet cum diligente absolvi?

29. Testis quando poffit pro eruenda veritate tor- queri?

30. Judex qualiter pronunciabit sententiam in cri- minalibus?

31. An quando a sententia diffinitoria in causa cri- minali licet appellare?

32. Si in causis in quibus non est appellatio, reus appellatur, & judex admisit appellationem ex ignorancia suis, an poffit postea sententiam executionis mandare?

33. Quo tempore possit reus accusatus probare in- nocentiam & definitionem suam?

34. An in criminalibus possit index recipere testes in quibet parte lata ad offensam, & puni- tionem rei?

35. An sententia diffinitoria que transiit in rem iudicatarum sit statim mandanda executioni?

36. An & quando sententia qua transiit in rem iudicatarum possit revocari?

37. Mulier pregnans an possit condemnari at moritem?

38. Per indulgentiam & remissionem principis an liberetur quis a morte?

39. Restituunt per principem an recuperet bona sua confiscata.

Propositio. Item principaliter quarto, quando devenientium sit ad torturam: in quo articulo magis trilater, & refolutivè dico, quod si plene est probatum delictum, legitimis modis, de quibus supradicta accusatus vel inquisitus debet diffinitorie condemnari: vero nihil contra cum ei probatum diffinitorie debet aboliri: si vero semiple- nè est probatum, vel probatum sit aliquid indicium, quod minus a quâ semiplena probatio. ut est Glossa ad fin. & unica, juncta textu in l. cum probatio. ff. de prob. quam ibi summè nota & commendat Baldus, & communiter Doctores, & reputat singularem Paul. Alexand. & Moderni in l. 2. §. si a'eni. ff. ex roxali causa agatur, potest, & debet torqueri pro eruenda & indaganda veritate, & ista causa propriè habet locum tortura, textus est in leg. 1. & per totum, ff. de questione, textus in l. 1. & per totum, Cod. cod. titul. & quia materia est necessaria, & periculosa, volo eam perfectè, & utiliter attingere.

Et in primis videtur, quod iniquum, & injus- tum sit quod homo liber torqueatur, & dilaceretur pro eruendo delicto in casu dubio & incerto, quia forte dolore, & tormento confitebitur contra veritatem quod non fecit, maximè quia illo tempore non videtur cōpōs mentis, nec implenitudo intellectus, argumento textus in leg. ex parte, c. d. tit. text. in l. minorre ff. de questi. Cujus verba sunt: Impuberi autem uram in supplicio tantum partici- piunt, an vero etiam in questione. magis est, ut de impubere nec questione habeatur, alias solet in hoc usu observari, ut impuberes non torqueantur, terri- tamen solent, & habent vel ferulam cadi, & communiter Doctores, textus in leg. ex parte, c. d. tit. text. in l. minorre ff. de questi. Cujus verba sunt: De minori 14. annorum questione habenda non est, & ibi Glossa ordinaria Bat. Alber. & communiter Doctores. Item repertur prohibitus senex, qui propter decrepitudinem, atatem, verisimiliter non potest pati torturam, ita probat textus in l. si quis in gravi, §. ignoscitur, ff. ad Syllan. Cujus verba sunt: Ignoscitur etiam his, qui etate defeciti sunt:

textus in *l. questionis modum*, ff. de quæst. & ibi
committuntur Doctores, & in expresto ita tenet
Joan. Andr. in *c. cium in con. emplatione*, de reg. iur.
3. col. vers. non torqueretur etiam senex, & ibi alii
Doct. Gand. in *trat.* malef. in rubr. de quæst. &
torquen in quæst. illa an *sepsi* possit torqueri, Angel.
de mal. f. p. fama publica precedente, vers. sexto
quæsto. Bonifacius in *trat.* malef. in rubr. de quæst. &
torquen Guido de Suza in *trat.* de indicis & tor-
tura, col. Hippol. de Matil. in *l. editum*, ff. de
quæst. 2. col. Addit. tamen, quod leviter & tali tor-
mento quod cadere possit in senem bene posset
torqueri, argumento eorum que diximus in mi-
nore; & confirmatur, quia propter senectutem
moderatur pena delicti, non tamen in totum
tolitur, ut supra suo loco dixi. Ergo similiiter in
totum non excusat à tortura, sed genus & mo-
deratur & in terminis ita tenet Paulus
Griland. in *trat.* de quæst. & tortura 6. quæst. 2. col.
Item reperitur prohibitus miles & omnes descen-
dentes ejus, text. est in *l. milites*, C. de quæst. Cuius
verba sunt: *Milites, nec tormentis, nec pœnitentiorum*
paris *causis* *criminalibus* *sibi* *concedimus*, & ibi,
Gloss. ordinaria text. in *l. 3. 5. 1. ff. de re militari*,
& ibi etiam committuntur Doctor. Item reperitur
prohibitus Doctor, & similiiter omnes descenden-
tes ejus argumento text. in *d. l. milites*, C. de quæst.
& ibi tenet Cyn. Alber. Fab. & communiter Do-
ctores. Item reperitur prohibitus decurio, & des-
cendentes, text. in *l. fin.* C. descriptib. text. in *l.*
dico Marco, vers. fin. de quæst. text. in *l. descriptio*,
ed. tr. & utrobique communiter Doctores. Item
reperitur prohibitus ille qui est positus in magna
dignitate, ut illustris, clarissimus & similis, text.
in *l. severam*, C. de dignitatib. Cuius verba
sunt: *severam* *indagationem* *per* *torturam* *qua-*
rendi *à* *clarissimo* *bonum* *summo* *veni*. Ex quo
patet, quod homo positus in inferiore dignitate
potest torqueri, & non excusat. Item hodie in
nostra regno reperitur prohibitus nobilis, qui
vulgò vocatur *Hidalgo*, ita disponit *lex 4. tit. 2.*
lib. 4. ordin. & ita communiter predicatur. Item
reperitur prohibita mulier prægnans propter pec-
catum partus, text. est in *l. prægnans*, ff. de penit.
Cuius verba sunt: *Prægnantis mulieris* *conseru-*
da *damnam* *puna* *differt*, *quoad* *pariat*: ego qui-
dem & ne de ea quæsto habeatur scio obseruari,
quandiu prægnans est, & ibi nota & commendat
Gloss. ordinaria Bart. Alber. & communiter Doct.
Quod extende, & declarata, ut servetur & non pos-
si torqueri etiam post partum intrâ tempus, in
quo est debilis ad torturam, quia aliis possit faci-
liter sequi mors, ita tenet & declarat ibi Bartol.
Alber. & communiter ali Doctores post Dynum,
quod relinquenter judicis arbitrio, & omnes
predictas personas prohibitas torqueri ponit lex
notabilis partita, *lex 2. tit. 30. 7. pars.*

Item adde, quod in criminis lēsa majestatis dic-
tione, vel humanae bēni possint torqueri ita per
prohibitiōēs & privilegiataē textū, et in legi de
minorē, ff. de quaest. l. prōditore, ff. de re militari
& utrobique Glosa ordinatio & communio
Doctores quod tamen intellige, quando non pos-
sunt torqueri propter dignitatem, & privilegiū
perfonā fecūs verò si propter atatem, sene & tenuem
vel propter periculum patiūs, vel debilitatem
perlonē, qui tunc non possunt torqueri etiam in
istis criminibus, vel alii excepti, qui semper
militari & haber locum eadē ratio prohibitiōē
& ita est necesarīa declaratio hujus articuli.

4. Item etiam circa hoc utiliter & necessarium.

*Cod. codem iti. textus n leg. 3. ff. ex quibus & us.
majoris, & utroque Doctores, & in expre-
ssi tener; & declarat Bartol. in leg. i. 8. *Dives
Severi*, ff. de questione, column. num. 2. Gandin.
In tract. de questione, et q[uo]d a confessione dicantur facta
formidina inveniuntur. Et in tantum est verum,
quod iste persona privilegiata non possunt
torqueri, nec terri, quod etiam si de facto
torqueantur, vel terremuntur, & confitentur
delictum & sequatur ratificatio, illa confessio
etiam ratificata non nocet eis; ut ex ea possint
condemnari, quia talis tortura fuit nulla, &
contra juris ordinem, & dispositionem: ergo
similiter confessio, quidquid sequitur ex ea,
argumentum textus in leg. non dubium, *Codice de
legibus*: textus in leg. 3. ff. scio, ff. de minoribus
textus in leg. fin. ff. de confessi, pecun. textus in
leg. multier, la 2. *Cod. ad Velefan.* textus in
leg. i. 8. ironi Anton ff. de quest. textus in leg. unac.
3. servos, codem iti. & in expre pro ista jura
ita tener *Platæa* in leg. sevaram; *Cod. de dignitatibus*, in fin. Bald. in l. *Imperator*, la 1. ff. de
stat. berm. 1. col. n. 3. Hippolyt. de Marfil. qui
valde commendat in l. edit. ff. de quest. fin. col. n.
17. idem Hippol. in sua prial. expedita, b. 6. n. 46; pro
qua sententia, & conclusione in propriis
terminis facit textus singularis juncta *Glossa* or-
dinaria, in l. pen. ff. de quest. ubi habetur, quod
confessio accusati, vel inquisiti facta intromittens
non praecedentibus judicis, est nulla, etiam si
postea sequatur ratificatio.*

Item queror, que sunt genera tormentorum?
In quo articulo dico quod non repertinuntur a
jure decisio, sed sunt arbitraria, & iudex potest
imponere genus tormenti, quod sibi videatur;
attenta qualitate persone & indicorum; & cau-
te, & prudenter faciat iudex qui insolitus, &
consueta tormenta non imponat, sed tantum illa
qua magis sunt in uso, & practica; & communiter
in nostro regno eft, in uso & imponitur a iudicibus
tormentum corde & aqua. Item etiam que-

Juxta quod tamen necessaria quoero, si reus
tortus in tortura decelerit, vel membrum amfe-
rit vel maximum daniuum, & lesionem accepere,
an iudex teneatur, & qualiter puniatur? & bre-
viter, & resolutiore dico quod si iudex eum torte
dolos, & hoc posse contare, tenetur pena mortis,
vel saltem deportacionis; quod declaro illo
modo, nam si mors sequatur, teneatur pena mortis,
si vero membri abscissio sequatur, vel alia
corporis laesio, puniatur pena deportacionis, que
hodie cum non sit in usu erit arbitratia; & ideal
est, quando sine tortura cum dolore distinguere
condemnaret ad paenam mortis, vel corporalem,
vel appellationem, vel justam defensionem inno-
centis non admisit, text. et singulatis, & unicis
in l. p. 2. v. 1. ff. leg. 3. *Jul. reprobatarum*. Cujus
verba sunt: *Quid enim si ab hominibus recipiunt
pecuniam acceperint, vel licet non acceperint, que
tamet in nullum inter secerint, vel in aerem, vel
quem punire non debent; capite platti, & dent, vel
cerce in insulam de portare, & ibi notari & commen-
dat Bartol. & communiter Doctores, & reputat
singularem & unicum Bald. in l. p. 2. v. 1. la 1.
C. de Episc. & *Clericis* 1. col. n. 10. licet corruptè
alleget, reputat etiam mirabiliter idem Bald. in
Lunica C. 6. ex decretis a fundat. pen. col. nota
etiam & commendat idem Bald. in leg. obseruare,
s. profici. ff. de off. proconsil. & legat. l. 4. col.
Bald. in l. 5. qui sillo exhibendate, & bis uentre
emmet, ff. de injuri. v. pt. & ibi Paul. de Calte. & aliis
Doctores. Paris. de Pato in causa *Sindicatus*,
fol. 8. vers. quidam iudex, facit etiam bonus textus in l. 1. s. præterea ff. a leg. Cori, de sicut textus in
l. 4. col. iii. textus in l. 1. & per totum s. si quid quis-
que fuit, quem ad hoc allegat & considerat Bald.
in rubr. *C. de pena iudicis* 3. qui male iudicis 1. col.
n. 6. textus in l. 1. filii ambi, ff. de jud. hodie tamen
in nostro regno deboret iudex puniri isto casu ead-
em pena, quia reus punitus fuit, ita disponit
lex 4. sit. 3. 7. part. & lex. 24. sit. 22. 3.
parisi.*

Si vero iudex non torturis eum dolosè, sed cul-
pabiliter, quia excessit modum torturæ, tunc
teneatur pena arbitria, secundum modum cul-
pæ.

pe, argumento textus in l. si adulterium cum incestu, §. Imperatores, ff. de adul. & in l. item agud Labecorum, §. questionis verbo ff. de injur. Si vero licet, & iuste judex eum tortit praecedentibus indicis, & cum moderatione, & forma juris servata, nullo modo tenetur, nec aliqua pena debet puniri, quod licet, & iuste fecit lege permitente, argumento textus in l. Gracchus, C. de adulterio, textus in l. aut damnum, §. b. s. f. pen. & ibi communiter Doctores. Ex quo infertur, quod nullo cau erit hodie in aliquo necessaria nec utilis illa communia præcepta, quia judices tempore tormenti uentur dicendo, & protestando reum veritatem confiteri, alia si mors, vel quodlibet aliud dampnum sibi contingat, & sequatur, judici non impunitetur, sed ipsi reo, tamen præcepta non est probata, nec propter hoc applicanda, cùm præjudicium ex hoc non sequatur. Imò potius admonit. & incitat reum veritatem dicere & confitari: in dubio tamen non est præsumendum dolus, culpa, vel excessus in judice, sed adversario alleganti d'incubenter onus probandi, quia a pro officio judicis præsumitur, argumento textus in l. dolum, C. de dole, & eleganter §. fin. ff. cod. tit. textus in l. Herennius, §. Cœf. de evit. textus in l. si eo tempore, ff. de pecunio cum singularibus: Optimum tamen consilium est, quod tabellio, vel notarius adhibitus ad torturam scribat, & ponat in actis, & processu modum & qualitatem tortura & omnia alia particularia, quæ in ea interveniant, ut postea possit apparet, & constare, an interventus aliqui culpa vel excessus ex parte judicis vel non. Ita communiter fit, & servatur a peritis tabellionibus, & notariis. Et in expresso istam sententiam, & resolutionem licet non sic fundatam, ponit Bartol. in l. questionis modum, ff. de quæst. & ibi Alberic, & communiter Doctores: præcipue Hippolyt. de Marfil, pen. col. Cyn. Alberic, Angel. Salycet, & alii Doctores in leg. Gracchus, ff. de adul. Bald. Angel, & communiter Doctores in leg. 3. cod. tit. Idem Angel. notabiliter & melius quam alii in leg. Julia, ff. ad legem Jul. de vi, Gandin. in tract. malef. in rubr. de quæst. & tormento, quid si tortus Angel. de Aret. in tract. malef. in parte fama publica precedente, 3.9. col. vers. 8. quare Joan. de Anan. in c. 1. de clericis percussione, Parisi, de puto in tract. Syndic in part. an si officialis. Hippol. de Marfil, in sua præf. §. expedita, pen. col. Guido de Suza, tract. de quæst. vers. an si iudex, & ibi eius Addicionator, Franc. Brun. in tract. de indicis & tortura, 3. quæst. vers. alius est indicium, Abb. Panorm. in c. 1. si clericis, de judic. 7. col. num. 16. & ibi alii Doctores, præcipue Fely, in col. num. 6. Decius vir sacerdotum secundum, idem Abbas in cap. de hoc, de simon. idem Abbas in cap. quæm sit grave, de excessu prelati idem Abbas in cap. si quis de gradus de purgat. canon. idem Abbas in cap. olim de rescripto pen. col. & ibi Moderni Domini de Rota, dec. 80. in rubr. de confessi, pro qua lenitentia & conclusione facit bonus text. in l. que o. §. fin. ff. de coll. edit. & ibi communis opinio, & probat lex 7. tit. 13. 3. pars. ubi dicit quod confessio extrajudicialis in delictis non plenè probat, sed facit maximum indicium, & presumptionem. Quod notabiliter extende, modo reus qui confessus est certo judicio sic major, modo minor: dum tamen ejus status, ut tortueri possit, ita Bald. in l. clarum, C. de adul. præstant, 1. col. m. 4. Hypolyt. de Marfil. in l. de minore, ff. de quæst. 18. col. n. 5. rufus etiam extendit, modo confessio fiat praesente parte, modo absente, quia illa distinctione fit in civilib. quando agitur de totali præjudicio, ut traditur & probatur per text. & Doct. in lege Publia Mavie, §. fin. ff. depositi, & in l. 1. §. ff. de interrogat. & l. 1. in l. anima, C. de confessi, in l. generaliter, C. de non numerata peccata. Secus tamen est in criminalibus, in quibus confessio extrajudicialis non inducit plenam probationem, cùm exigantur luce clariores probations unde tantum operatur indicium ad torturam. Et in terminis ita tener. Lue. de Pen. in Limita 1. l. 1. C. de numeratis, 3. col. vers. 5. quod si quis co-fiteatur. Bald. in l. quoniam, ff. de his qui notarii solum, penult.

7 Item etiam principaliter quarto, quæ indicia sufficiens ad imponendam torturam & magistratibus & resoluere dico, quod sequentia. Primum est quando unus testis de visu deponit de ipso facto, & delicto. Ista est Glossa singularis & ordinaria juncta textu in l. 3. Cod. ad l. Jul. majestatis, in verbo conjunctus, quam ibi ad hoc notat & commendat Bartol. Cyn. Alberic, Baldus, Angel. Salycet, & communiter Doctores, Bartol. in l. 1. idem Cornelio, ff. de quæst. & ibi alii Doctores. Idem Bartol. & communiter Doctores. In leg.

Adversus
predicam
gloriam.

penult. col. Limita tamen & intellige prædictam conclusionem, ut procedat & habeat locum, quando confessio est facta particulariter, & in specie, quia dixit & confessus est se occidisse talen hominem, vel fecisse tale furum: secus tamen est, si in genere, quia dixit & confessus est se occidisse quandam hominem, vel fecisse quodam furum, quia talis confessio genericæ, & indiscretæ non facit indicium ad torturam; ita singulariter tener & declarat Bald. Guillel. in l. quoniam fide his qui notantur infamia, pen. col. 1. & sequitur & ultimo quatuor, quod certe reputo singularis & quotidianas, licet prædicti Doctores allegant, consideravi quod potest esse ratio, quia sicut in delictis confessio vera, & expresa facta in judicio ad hoc, ut plenè probet, requiritur quod sit liquida & certa, & conferetur de re & persona, ut in l. 1. §. tem. illud, ff. ad Syllam. ita eodem modo confessio extrajudicialis, ut cauerit & operetur indicium ad torturam, requiritur & oportet quod sit certa & liquida, & contineat rem, vel personam, ut melius & apertius confit de veritate, cum nemo in delictis possit sibi præjudicare contra veritatem aliquid dicendo, vel i. afferendo, ut in l. si quis ultra, ff. de quæst. Item etiam in limita & intellige, ut procedat, & habeat locum, præterquam si reus, qui talen confessio nem extrajudiciale fecit, eam revocavit, quia tunc non poterit torqueri, ne aliquem effectum operabitur, argumento text. in c. 1. si clericis, de jud. per quem ita tener Bald. in l. unica, C. de confessi, pen. ol. n. 9. illud dictum sequitur, & valde commendat Jalon in legem in gibis, alibus ff. de juris & omn. Jua. 21. n. 6. Felin. in col. de rescripto, 3. col. n. 2. Sed salva eorum pace, ita opinio est falsa, & expresa tenet oritur contrarium. Primo, quia text. in d. c. at. si cler. nihil probat, quia tantum dicit, quod confessio facta coram judice incompetit non valeat, ut ex ea possit coram competenti condemnari, tamen bene valebit latenter, ut confessio extrajudicialis ex ea possit torqueri, & ita est mens & intentio Doctorum ibi. Secundo, quia ex tali confessione extrajudiciali statim videatur jus probatio:is parti, vel hisco quæsum: ergo non potest revocari effectus tortura jam productus & cauatus ei auferri, argumento text. in l. fin. ff. de partis, cum similiori. Et in tantum est verum quod confessio extrajudicialis est sufficiens indicium ad torturam ut si reus positus in tormento confiteatur delictum, non requiritur postea aliqua perfeverantia, vel ratificatio, quia sufficit illa confessio extrajudicialis, quæ præcessit, ut postea plenè probet confessio, quæ sequitur in tormento, ut reus definitivè condemnetur sine aliqua alia ratificatione, licet alias regulariter semper requiratur, quando positus in tormento ratione aliorum indiciorum, & confiteatur delictum, ut in l. 1. §. Diversus Severus, ff. de quæst. & ibi Bartol. & communiter Doctores, secus tamen est, si reus delinquens crimen vel delictum dixisset sacerdoti, non in vim confessionis & penitentie, quia tunc licet ei dixerit secrète, & protestatione præmissa, quod non tevelet, tanquam si sub sigillo confessio dixisset, si producatur in testem, potest & tenetur depolare, & veritatem revelare; ita notabiliter tenet & declarat Innocent. in cap. qualiter & quando, et 2. col. acusat. 2. col. & ibi communiter Doctores Abb. Panorm. in d. cap. si sacerdos, de offic. ordin. & ibi Doctores. Felin. in cap. intimatiss. 2. col. vers. 4. Sed advertendum, quod prædicta Glos. & ejus conclusio videtur falsa, & sic aperte cam reprobo, legendio, judicando & consulendo semper tenui, & ergo ex prædictis patet & concluditur, quod

predicta confessio facta in penitentia & confessione coram sacerdote, si revelatus ab eo, non valet nec probat, ut extrajudicialis, nec ex ea potest torqueri, nec habet aliquem effectum; & in termino licet non ita bene prober, nec fundetur, tenet Bald. in L. arb. genit. C. Epis. audien. quod est singulare. Confutatur, quia licet valeret ejus dispositio, esset tantum unus testis, & i dicunt debet per duos testes probari, ut supra dictum est. Sed declaratio vera hujus articuli est, quod penitus nullam fidem faciat talis sacerdos: ad eum quod licet iterum coram alio confiteatur, & deponetur, & non probant, quia non sunt contestes, sed nulli.

Tertium indicium est fama, nam si post delictum commissum in aliquo loco sit publica vox fama publ. & fama inter omnes, vel maiorum partem corum licet sit in illo loco, quod talis reus commisit illud delictum, & talis fama probatur per duos testes, qui sufficienter deponant, & reddant rationem, dicendo quod ita communiter, & publicè audiuerunt, & ita se haber publica vox & fama, talis fama est sufficiens indicium ad torturam, ita probat text. in l. de minor. §. tormenta, ff. de questi. & ibi Glos. ordinaria, Bart. & communiter Doctores: text. in l. 3. §. ejusdem, ff. de testib. & ibi etiam Glossa, ordinaria, Bart. & communiter Doctores: text. in l. cum q. idem. §. quod dicitur, et l. ff. de acquis. test. in l. Labev. ff. de supel. leg. text. in e. illud de presumpt. & ibi Canonitæ, tenet etiam Doctor, in l. admonend. ff. de iurejur. præcipue Jason. n. 205. Salyc. in l. ea quidem, §. quia propter C. de accus. Angel. de Aret. in tract. malis part. fama publica precedente, Gaudin. in tract. malef. in rubric. de questi. & forme, vers. an ex probatione fame possit quis torqueri, idem disponit lex n. 2. part. quia sic debet intelligi in l. 3. tis. 30. c. 2. art.

Fuga sufficit ad torturam.

Quartum indicium est fuga, nam si quis post commissum delictum aufugiat, presumitur contra eum quod illud commisit, & per consequens est sufficiens indicium ad torturam: text. est capitalis, & expressus in l. Cornel. ff. ad Syllan. text. in l. impuberis us. §. pen. & fin. ff. de sup. pec. int. de quo tamen articulo me remitto ad ea, quae posui & dixi in l. 76. in legibus Tauri, ubi magistriliter & fundamentaliter tracto, ubi omnino videatur.

Quintum indicium est inimicitia non sola sed cum aliis administratis; nam si quis est inimicus alterius, & minus est ei, vel fecit aliquid praeparamenta, ut emere arma, vel vius est intrante armatus per locum ubi erat offensus, tempore quo commissum fuit delictum, vel forte paulo ante abstulit de domo sua res magis pretiosas, & postea illa altera repetrerat oculus, vel offensus, presumitur quod predictus inimicus ejus fecit, & commisit illud delictum, & est sufficiens indicium ad torturam, ita probat text. in l. 1. §. præterea, ff. de questi. text. in l. 1. §. ejusdem, ff. de test. & in expenso istam sententiam & conclusio tem tenet Bart. l. fin. ff. de questi. 3. col. Angel. in l. fin. C. cod. tit. 2. col. & ibi Salyc. Guillerm. in l. 1. ff. de his quibus ut in dig. & ibi Paul. de Castr. & communiter Doctores, Bald. in l. meum, Cod. quod minus erat, & ibi alii Doctor. idem Bald. in l. unica, C. si quis impr. malef. & ibi etiam Doctor. Bald. Imol. & communiter Doctores in l. fin. ff. de hard. infit. Paris. de Puteo in tract. syndic. fol. 262. 2. v. & on si quis, Angel. de Aret.

in tract. malef. in pars. fama publica precedente, vers. quero quid si a iugis minatis sit aliquid mortem, & ibi ejus Additionator Gandin. in tract. malef. in rubric. de indic. quibus proceditur ad torturam, Hippol. de Marsili. in l. 1. §. præterea, ff. de questi. 5. col. n. 24. idem Hippol. in p. 2. §. diligenter, n. 69, idem Hippol. in conf. 7. Ex quo infertus singulariter, quod sola inimicitia non videtur sufficiens, ut p. presumatur quis mortuus, vel offensus ab inimico & possit torqueri, sed cum ea requiratur aliud administratum, licet contrarium teneat Specular. in t. 3. de presumpt. species, pen. ol. & sequitur & commentari Roman. in l. 1. §. si quis in villa, ff. ad Syllan. 1. co. & primo notabiliter Ang. de m. in part. fama publica p. accidente, vers. quare si repetratur. Sed certè communis opinio tenet oppositum, in d. quod sola inimicitia non sit sufficiens indicium per supradicta: ego tamen distinguo & concordo opiniones ut si inimicitia sit maxima, & ex gravi ca. si producta & causata, sit sufficiens indicium ad torturam; si vero levius causa vel occasione ora, tunc sola inimicitia non sit sufficiens indicium ad torturam, quod rectius & prudens judex arbitrabitur, quia in hac ardua & periculosa materia tortura ista est regula & doctrina generica, quod attenta qualitate facti & persona, & ex variis circumstantiis judex arbitrabitur, an debeat interponere torturam, vel non, quod totum relinquatur judicis arbitrio, text. est capitalis & expressus in l. de minore, vers. plurimum, ff. de questi. text. in l. 1. §. ejusdem, quaque, ff. de testib. text. in l. 1. §. explicatio es, ff. de eff. alior. & utroque communiter Doctores, & in terminis istam regulam & doctrinam ponit Bart. in l. fin. de questi. 2. col. n. 4. & ibi communiter Doctores. Et idem est, quando sola mina praescerentur, quia non sufficiens, quia saepe ex iracundia aliqua verba proferuntur, quae non ponuntur in executione, argumento text. in l. fam. si vers. 1. ff. ad leg. ful. malef. ibi nec lubricum lingue ad pannum facile trahendum est. Item etiam, quia mane in dubio debent intelligi per viam iustitiae, & non propria auctoritate, argumento text. in l. Minz. s. uxor. C. qui ac ns. non posse, & ibi Glossa ordinaria, & communiter Doctores; unde necessario, etiam ad torturam, requiritur, quod cum eis concurrat aliud indicium, seu administratum, ut quia minora sit hominem solitus ponere minas in executione, ut tenet Doctores ubi supra, circa quod vide l. 60. n. legibus sibi, que debet servari probata confutidine.

Sextum indicium est, quando quis visus sit extens eu exire aliqua domo, vel loco, cum ense, vel gla. ene evaginato, & repetratur ibi aliquis mortuus, vel vulnus, quia presumitur, quod ipse fugiens fecit, & erit sufficiens indicium ad torturam, tenet Angel. de Perus. in l. 2. ff. de furtis, Paul. de Castr. & alii Doctores in l. fin. C. de probat. Imol. & communiter Doctores in l. fin. ff. de hard. infit. Joan. Andr. in addit. ad Spec. in tit. de probat. S. videndum, vers. 1. 3. Angel. de malef. in pars. fam. publica precedente, vers. quare an unum indicium, & ibi ejus Additionator.

Septimum indicium est in delicto furti, quando res furtiva sit reperta penes aliquem, quia ex hoc presumitur, quod ipsum subtraxit; & est sufficiens indicium ad torturam, ita probat text. in l. 1. n. 2. col. 1. fin. ff. de hard. infit. Paris. de Puteo in tract. syndic. fol. 262. 2. v. & on si quis, Angel. de Aret.

vilis, & levius opinionis, secus verò, si sit bona fama & opinio, quia tunc non erit sufficiens indicium ad torturam.

* Attende tamen quod ista sententia & conclusio clarè procedit, quando repetritur dominus & accusator qui assertit, & probat illam rem esse suam; sed dubium est si res aliqua magni valoris repetratur penes aliquem villem & paup. rem & de hoc confer judicii, & venit in notitiam ejus an presumatur furto subtrahita ut possit torqueri; & certè credo & teno quod sic, qui ex quolibet delicto etiam privato potest judex cognoscere & punire propter publicam utilitatem ut dixi suo loco; ergo etiam in isto casu poterit inquirere & torquere, & vidi & habui de facto in quadam paupere item videatur intelligendum quando res est magna valoris, secus si parvi qui non deceret pro tam modica re aliquip torquere. Item intellige nisi sit res que se ingenerit, ut avis vel animal, ut posui in tit. de furtis, numero 2. item intellige nisi fecit rem praeconizare, quia si fecit, exculcat & non tenetur, nec est indicium. Sed certè contra istud septimum indicium hic positum facit doctrina & conclusio quam posui in delicto furti supra red. n. 2. & omnino cognitum pro solutione. Sed certè vera & propria solutio & declaratio est, quod istud indicium & praecēns doctrina & conclusio procedat & habeat locum, quando solum probatur & conflat quod res aliena repetratur penes aliquem, & ignoratur causa acquisitionis: contra vero doctrinam posita in delicto de furtis, procedat & habeat locum quando quis inventit rem alterius jacentem in terra, & hoc constat & probatur, nam tunc tenetur furti, si non fecit praeconizare, quia constat de dolo & mala fide.

Item intellige præterquam si talis possessor sit officialis publicus, qui solitus est emere & vendere: præterea intellige, præterquam si talis possessor ostendat autorem, & sic venditorum a quo emit, vel habuit rem, quia tunc exculatur, & in terminis ita tenet & declarat Cyn. & communiter Doctores in d. incivilem, C. de furt. Bart. in l. fin. ff. de questi. 2. col. Salyc. in l. fin. C. cod. tit. 3. col. n. 10. Imol. & alii Doctor. in l. fin. ff. de hard. fin. Ang. de malef. in parte, & vellem absoluere, vers. quare an eo ipso, & ibi ejus Additionator. Hippolyt. de Marsili in sua practica, §. diligenter, n. 92.

Octavum indicium est, si post furtum commissum repetratur aliquis vicinus, qui habet notam domum vel locum, in quo furtum est commissum, & ibi absiduus conversabitur, & ultra hora erat pauper & vilis persona, & post furtum commissum repetratur dives quia ex hoc refutat contra eum maxima presumptio, & sufficiens indicium ad torturam, argumento text. in l. dominus horreorum, ff. locati: text. in l. Quintus Mutius, ff. de donat. inter vir. & uxor. in expreso ita tenet Bartol. in l. fin. ff. de questi. 2. col. idem Bartol. in l. dominus horreorum, Ang. Salyc. & communiter Doctores, in l. fin. C. de questi. Finaliter & relatiu-
tive dico, quod in hac materia certa regula & doctrina non potest dari, sed totum relinquatur judicis arbitrio, ut avertia qualitate facti delicti & personæ, & alii circumstantiis, judex possit arbitrii, an refutet aliquod indicium ad torturam, vel non, argumento text. in l. de minore, vers. plurimum ff. de questi. text. in l. 1. §. ejusdem quoque ff. de questi. text. in l. 1. §. explicatio es, ff. de hard. infit. Paris. de Puteo in tract. syndic. fol. 262. 2. v. & on si quis, Angel. de Aret.

Mirabilis Casus not.

Casus not.

Ant. Gomezii Variæ Rosol. Tom III.

est nobis incertissimum, & ex causis nobis incognitis, & valde remoto, id est non esse practicandum. Item quia tortura est actus gravissimi prajudicii, ex quo faciliter posset sequi mors, id est in dubio sanctius esset, nocentem impunitum relinqueret, quam innocentem condemnare, ut in l. absolvem, ff. de pen. item quia licet indicia sunt arbitria, tamen intelligo, quando iure probantur ex aliqua in ratiōne, & nobis cognita presumptione; sed istud indicium, de quo loquimur, nullo iure, vel causa, qua juriūdīcēt claudat, nobis constat: ergo non valeret, nec ex eo res venire torquendas.

¹⁶ Quero tamen circa predicta, an dictum vel confessio defuncti proberet, vel inducat indicium contra eum? In quo notabilis & quotidiano articulo biventer & resolutiōne dico, quod non probat contra eum nec praedictum ei, text, est capitālis & expressus in l. si quis in gravi, si quis morient, ff. ad Syllar. Cuius verba sunt: Si quis moriens dixisset a servo viro moritur sibi illatum esse, dicendum est, non est, c. edendum omnino, nisi poterit comprobari, & ibi notar & commendat Gloſſa ordinaria, Bart. Al. Bald. Ang. Rom. & communitate Doctores quod extendit & procedit, ut habeat locum, etiam defunctus a quo emanat confessio, sit bona opinione & fama, & illi contra quem fit confessio, sit vilissimus & infamis, ut servus, ut aperte patet & probatur ex illo testu. Item etiam in tantum hoc est verum, ut talis confessio defuncti non sit sufficiens indicium ad torturam, ita est Gloſſa singularis in iure in l. mater. C. de cōmūniatoribꝫ in gloſſa p. in quantum dicit, quod dictum defuncti presumptiōnem vilenam, non probacionem facit, & illa est corrupta in libris novis, quia dicit presumptiōnem vilenam, & dicere debet presumptiōnem vilenam, & ita reperitur in libris antiquis, & ad hoc illam Gloſſam notas & commendat ibi Bald. Angel. Salyct. & communitate Doctores, qui dicunt & notant, quod talis confessio defuncti non inducat aliquam presumptiōnem, quia sit sufficiens ad torturam, cum sit maximi prajudicii, sed tantum excusat hereditatem a presumpta calumnia, ut possit reum inculpatum accusare sine mea calumnia; & idem est in eo, quia tenetur ex necessitate accusare, & similiter caufare indicium ad caputram personam, cum ad eam sufficiat simplex & summaria cognitio & iudicis informatio, ut dixi in materia captura. Et in terminis & effectu ita tenetur & declarant Doct. in d. mater. C. de calumniatoribꝫ, praecepit Ang. de Perus. Alexand. in cons. 13. 3. vol. Jason, in l. ff. de eo per quem f. Itum erit, 3. col. 8. idem Jason, in l. de d. ff. qui satisf. cog. in. col. Joan. de Anania in c. ex bīa, de homicid. 2. col. vers. quid autem. Francil. Brun. in tract. de indicio & tortura, 3. quest. vers. sed an afferri pro qua sententia & conclusione facit, quia talis defunctus hoc non dixit, nec confessus est cum juramento, tanguam testis in forma requisita. Item etiam, quia reputatur inimicus capitalis, cum credebatur ab eo offensus; etiam confirmatur, quia ad hoc, ut unus testis etiam de visu probet, & sit sufficiens indicium ad torturam, debet esse fide dignus, & omni exceptione major, ut supra suo loco dixi & conclusi: ergo iste defunctus, qui est suspectus inimicus, & non juratus, nullo modo probat, nec facit indicium ad torturam, & ista est verissima tenenda opinio, & ab ea non redederem in judicando & conculendo, licet contrarium velit Angel. de Perus.

sibi contrarius in d. l. si quis in gravi, si quis moriens, ff. ad Syllar. & Hippolytus de Marſil. late in sua pralt. §. diligenter, n. 117. obi tenet & concludit, quod talis confessio defuncti faciat indicium ad torturam, quando erat homo bona conditionis & fama, & erat in plenitudine intellectus, & delictum per alios verisimiliter non poterat probari. Sed salva ejus pace ego teneo contrariam sententiam & conclusionem quam supra vele & juridice fundati.

* Ila opinio est vera & tenenda, sed casu quo Dicatum contraria opinio procedit, scilicet quod talis defuncti confessio iphus defuncti, vel officiū faceret in. aut protic. dicunt, intelligērēt præterquam si revocaret ^{reco.}

Quero tamen circa predicta, an dictum vel confessio defuncti proberet, vel inducat indicium contra eum? In quo notabilis & quotidiano articulo biventer & resolutiōne dico, quod non probat contra eum nec praedictum ei, text, est capitālis & expressus in l. si quis in gravi, si quis morient, ff. ad Syllar. Cuius verba sunt: Si quis moriens dixisset a servo viro moritur sibi illatum esse, dicendum est, non est, c. edendum omnino, nisi poterit comprobari, & ibi notar & commendat Gloſſa ordinaria, Bart. Al. Bald. Ang. Rom. & communitate Doctores quod extendit & procedit, ut habeat locum, etiam defunctus a quo emanat confessio, sit bona opinione & fama, & illi contra quem fit confessio, sit vilissimus & infamis, ut servus, ut aperte patet & probatur ex illo testu. Item etiam in tantum hoc est verum, ut talis confessio defuncti non sit sufficiens indicium ad torturam, ita est Gloſſa singularis in iure in l. mater. C. de cōmūniatoribꝫ in gloſſa p. in quantum dicit, quod dictum defuncti presumptiōnem vilenam, non probacionem facit, & illa est corrupta in libris novis, quia dicit presumptiōnem vilenam, & dicere debet presumptiōnem vilenam, & ita reperitur in libris antiquis, & ad hoc illam Gloſſam notas & commendat ibi Bald. Angel. Salyct. & communitate Doctores, qui dicunt & notant, quod talis confessio defuncti non inducat aliquam presumptiōnem, quia sit sufficiens ad torturam, cum sit maximi prajudicii, sed tantum excusat hereditatem a presumpta calumnia, ut possit reum inculpatum accusare sine mea calumnia; & idem est in eo, quia tenetur ex necessitate accusare, & similiter caufare indicium ad caputram personam, cum ad eam sufficiat simplex & summaria cognitio & iudicis informatio, ut dixi in materia captura. Et in terminis & effectu ita tenetur & declarant Doct. in d. mater. C. de calumniatoribꝫ, praecepit Ang. de Perus. Alexand. in cons. 13. 3. vol. Jason, in l. ff. de eo per quem f. Itum erit, 3. col. 8. idem Jason, in l. de d. ff. qui satisf. cog. in. col. Joan. de Anania in c. ex bīa, de homicid. 2. col. vers. quid autem. Francil. Brun. in tract. de indicio & tortura, 3. quest. vers. sed an afferri pro qua sententia & conclusione facit, quia talis defunctus hoc non dixit, nec confessus est cum juramento, tanguam testis in forma requisita. Item etiam, quia reputatur inimicus capitalis, cum credebatur ab eo offensus; etiam confirmatur, quia ad hoc, ut unus testis etiam de visu probet, & sit sufficiens indicium ad torturam, debet esse fide dignus, & omni exceptione major, ut supra suo loco dixi & conclusi: ergo iste defunctus, qui est suspectus inimicus, & non juratus, nullo modo probat, nec facit indicium ad torturam, & ista est verissima tenenda opinio, & ab ea non redederem in judicando & conculendo, licet contrarium velit Angel. de Perus.

Dubium.

De Tortura Reorum. Cap. XIII. 213

nostro casu talis confessio & expurgatio defuncti facta in favore rei, & sic delinquentis operabitur effectum vere & propria remissionis ut virtute eius non possit reus delinquens pena corporal condonari. Primo, quia predicta ratio Gloſſe & communis celst. Secundo, quia illa confessio & expurgatio idem importat, quod ex prela remissio delicti, argumento textus in l. tale paltum, ff. ad palti, ubi habetur, quod sola confessio, in qua creditor dicit & affectit debitum sibi in aliquo non tenet, valeat & inducit liberationem debitum, in casu quo aliquid debebat, & resolvitur & convertitur in pacum, & promulgationem de non petendo; & ad hoc summe nota & commendat ibi Bart. Paul. & communitate alli Doctores, & certe ita est mea polacha, singularis & novissima consideratio in materia, & ita casus multoties mihi contingit de facto in persons pauperum, & advocatus fui & ita dixi, consului pro eis. Si vero delictum vere & realiter non probatur contra reum inculpatum, sed tantum contra eum sunt presumptio & indicia etiam talia per quae alias iusti poterit torqueri, talis confessio & expurgatio defuncti enervat, & tollit virtutes, & effectum omnium presumptiōnium & indiciorum, ut ex eis non possit torqueri, quia potentior est presumptio & favor innocencia, quia resulat ex confessione & expurgatione defuncti, quam presumptio contraria arguit, text. in l. qui cum major, §. 6. ff. de bon liber. text. in l. Paul 14. 2. §. 1. col. 1. text. in l. mater. C. de calum. ubi habetur quod assertio & confessio defuncti excusat hereditatem a presumpto dolo & calumnia, & in expresso isto fundamentali & consideratione ita tenet Bald. in l. 1. C. comm. de legat. penit. col. n. 33. & illud dictum Bald. sequitur & reputat unicum & singulare Jason. ibi penit. col. n. 10. idem Jason, in l. de d. ff. qui satisf. cog. in medio, idem Jason, in l. 1. ff. de eo per quem f. Itum erit, 2. col. n. 9. Aretin. in carissimo loco, de probat. fin. col. n. 51. Felin. in l. 1. & resumpt. fin. col. n. 18. Angel. de Arim. in addit. ad Angel. de malef. in parte, qui juvex ad probationem sua inquisitionis, fin. col. Alexand. de Imola in 3. vol. conf. conf. 15. idem Alexand. conf. 24. 4. col. n. 21. 2. volum. conf. Hippol. de Marſil. in sua pralt. §. diligenter 2. col. n. 8. obi dicit esse notable verbum, & perpetuum menti tenendum in practica. Sed certe eorum opinio videtur falsa, & non tenenda, quia ex pluribus imperfectis non resulat aliquid validum & perfectum, quia sicut quando actus est validus & perfectus non viriat ratione ejus quod superabundat, licet nullum, falsum, vel violium, ita quando omnia simul juncta sunt, nulla virio, vel imperfetta, non caufatur nec producunt aliquid perfectum, text. est in leg. non scilicet ff. de regul. iur. textus in l. usus, & in l. placit. ff. de usus text. in l. pediculis, §. Labo, ff. de auro & argenti, legat. text. in l. 2. §. aras, ff. de exercit. in totum.

¹⁸ Item quia qualiter probetur indicium? in quo articulo resolutiōne dico, quod si testis depositat ipso facto, & delicto per actum viuis, dicendo videlicet Titum occidente Sejum, vel al. id delictum committens, tunc illa solus testis est indicium sufficiens ad torturam, ita est Gloſſa singularis & ordinaria in l. fin. C. fam. eccl. in verb. vel indiciū in quantum dicit; dum tamen duobus testibus probetur, & ad hoc summe notat & commendat ibi Bart. Bald. Angel. Paul. Salyct.

Item quero quando & in qua parte processus 19 & cause debet adhiberi tortura? In quo resolutiōne dico, quod debet adhiberi post publicationem factam in processu, vel causa quia ante non potest judici liquere & confitari de meritis causarum, argumento text. & coram que ibi notantur in l. praltam, C. de feni. & interloc. omn. jud. & in l. g. p. C. de re judicial. Item etiam, quia tortura debet adhiberi in subsidium, quando non sunt aliae plene & legitime probations ipsius delicti, ut in l. editi. ff. de q. & infra proximè dicam: ergo ante publicationem processus, & probationem non debet, nec potest imponi tortura. Et in expresso istam sententiam & conclusionem tenet Bart. in l. minis, reu. ff. de q. 1. col. 1. Bald. in l. milites, C. de q. 2. col. pen. q. Sal. in l.

f. C. eod. tit. fin. col. & 9. Paris de Put. in tract. Synd. in part. sequitur, 9. fin. col. 17. Franc. Brun. intrat. de indic. & tort. 5. q. 2. partis, vers. item ad alia. Bald. in c. at si cleric. de fid. 2. col. n. 4. & ita semper tenui legend. & confundendo.

Item quero, an stantibus legi imis probatio-tortura an nibus possit adhiberi tortura? in quo articulo posuit ad hiberti stantibus legitimis probatio-nibus. Item quero, an stantibus legi imis probatio-tortura an nibus possit adhiberi tortura? in quo articulo resolutivè dico quid non, quia semper debet adhiberi in subdito, non stantibus veris, li-quidis & legitimis probationibus, quia tortura tantum est invento in defectu probationum, pro erundo delicto, unde si in processu, vel causa reperiatur vera plena & legitima probatio, non est per judicem impendona tortura; imò si contrarium faceret, teneretur in syndicatu, & solveret parti damnum, & intercessione probat texus formalis, & expressis in 1. editione, versculo 1. de questione. Cujus verba sunt: *Quaestione nec semper omnis causa, & persona deserte. si debere ar-bitor, sed cum capitula, & auctoritate moficia non alicet explorari & investigari possit, nam per severorum questiones & ad hoc notat & commen-dat ibi Bart. Albertic. & Hippolytus de Marfil, textus in leg. Dicit Pius, eod. s. ibi, si alter veritas inventari non possit texus in lega 1. in fin. eod. tit. textus in leg. quotiens. C. eod. ii. ibi, si alii probationibus vericas illuminari non possit, tex. in 1. fin. eod. tit. textus in 1. 1. C. de jw. calmo, & per ista jura istam sententiam & conclusionem tenet Cynus, Angel. & communiter Doctores in 1. fin. Codice de questi. idem Angel. in lege & si ceteris, f. ad Syllan. Bald. in cap. at si cleric. de jude. 2. col. n. 4. Gandinus in tract. malef. in rubrica de questi. & tortura. 3. col. Angel. de malef. in parte, fama publica precedente, versic. 2. quero, & ibi eius Additionator Paris. de Puteo in tract. Syndic. in parte visto de indicis, 1. col. 1. fin. & in parte officialis, n. 12. Franc. Brun. in tract. de indicis & tortura, 5. questi. n. 19. in 2. parte. Hippolytus de Marfil, in sua practica, §. nunc videndum, 5. col. numero 2. idem Hippol. in 1. 1. vers. 4. requiri-tur, f. de questi. idem Hippolyt. in conflictis suis, consilio 15. Et in tantum est verum, quid reus non debet torqueri stantibus legitimis probationibus, quid si de facto torqueatur, & negat delictum, statim ipso jure eliduntur, & enervantur vera & legitimis probationes & ex eis non poterit condemnari, sed deberet absolvi, argumento texus in d. editum, f. de questi. & ita videtur ibi tenere Albertic. sed certè licet tangat, non decidit, nec firmat, sed expresse tenet Hippolytus de Marfilis in 1. col. numero 2. idem Hippolytus in sua practica, §. nunc videndum, 5. col. n. 26. ubi reputat singulari, & perpetuo menti tenendum. Copolla in conflictis suis, cons. 3. 28. col. versic. circa tertium dubium, Thomas de Ferraria in caueulis suis, caueula 5. 3. col. ver-sic. ubi etiam. Quod limita & intellige secundum eos, nisi judex protestetur referare in sua firmate probationes legitimas contra eum stan-tes & contentas in processu, & ita praecusat-ias judicibus & assessoribus caufarum crimin-aliuum. Sed advertendum quid salva coram pa-ce, illa opinio & conclusio est falsa, imò teneo quod licet judex inept faciat reum torque-stantibus veris & legitimis probationibus, tamen si de facto fecit, non per hoc eliduntur, & enervantur illæ vera & legitimis probationes in processu contentæ, licet reus in tortura nega-vert, & judex nihil protestetur, imò licet & justè potest reus diffinitivè condemnari. Pri-*

Nota.

Contra prece-
dente
tem con-
clusionem.

mò, quia in actibus dividuis, & separabilibus utile per inutile non viriatu, ut in 1. 1. 9 sed si mibi Pampidum, f. de verbos obligari, cum simili-bus, & tradit plene, & magistratus Bartolus in leg. grace, §. illud f. de fidei. Secundò, quia expurgatio defuncti vulnerat in favorem rei, contra quem sunt verae, & legitime probatio-nes, non valet nec excusat eum à pena, ut su-pri suo loco dixi, ergo à fortiori expurgatio, vel negatio ipsius rei in tortura, non debent cum acculare, stantibus veris & legitimis probationibus. Tertio, quia alia sequeatur, quid in potestate coquilibet forte ignorantis & imperiti judicis, & præter intentionem suam esset reum culpabilis à pena delicti liberare, quid est absurdum, & in prejudicium reipu-blice, argumento text. 1. ita vulneratus, 8. pen. vers. cum nec f. ad 1. Aquil. Quarò, & finaliter pro his mea sententia & opinione facit text. formalis & expressis juncta Glosa ordinaria 1. 1. f. de questi. ubi probatur, quid tortura indebet & injunctè adhibita & imposta, & confessio vel negotio in ea contenta, non viat nec tollit veras & legitimas probationes contentas in processu, nec effectum eorum, & ad hoc notat & commen-dat ibi Petr. Cyn. Alb. Bald. Ang. Salye. & com-muniter Doctores, Bald. in milites eod 1. fin. col. 9. q. Alb. in rubr. C. eod. tit. fin. col. Alex. de Imol in addit. ad Bart. in 1. pen. f. de questi. 2. addit. Confirmatur etiam ex sententia & doctrina Bald. per text. ibi in ead. probat. 2. col. n. 6. ubi dicit, quid petitio juramenti in defectum probationis, non tollit nec enervat vires legitimæ probationis, quem sequuntur communiter Doctor, ibi. Item etiam ex supradictis venit reprobanda sententia & conclusio nova & singularis Bald. in 1. 2. C. quorū appell. non rec. 2. col. n. 6. ubi tenet, quid etiam stantibus legitimis probationibus contra reum, possit torqueri, quod effectum ut si con-stitutor non possit appellare, idem etiam tenet. Bald. in 1. 1. de iuram calum. fin. col. Alex. de Imol. Author aliquis in 1. fin. 5. iussus, f. de appellat. in 1. addit. Hipp. de Marfil. in 1. 1. f. de questi. vers. 4. requiri-tur. Sed salva eorum pace, ego teneo contrarium: imò quid non possit torqueari, etiam quoad illum effectum, & si de facto torqueatur, & confessus sit, possit appellare, quia quando conuia reum plene probatum est, non potest imponi tortura, ut supra proxime dictum est. Ergo confessio in ea adhibita est nullius momenti, & nullum operatur effectum, argumento text. in 1. pen. f. de questi. juncta Glosa ordinaria & communiter opin. ibi, & per consequētē potest appellare.

Item quarto, an debet dari copia indiciorum ipsi reo accusato, vel inquisito, ut possit contra ea allegare, & se defendere? & breviter dico, quid sic, quia cum tortura sit actus gravissimi præjudicis, merito super indicis est disputandum, argumento text. in 1. si postulaverit, 8. paroni, f. de adulter. text. in 1. custodias, f. de publ. jud. Ex quo inferitur, quid si testes fuerint per judicem recepti in summaria informatione, eorum testimoniū non facit aliquam fidem contra reum, ut possit torqueari, nisi postea sint reproducti in plenaria judicio parte citata, ut videat eos jurare, & cognoscat personas eorum, & legitimè causa examinet, argumento text. in 1. si quando, C. de testib. Ex quibus magistratus & resolutivè infor-mo, quod illa erit vera, utilis & iuridica practica in nostra materia, quid imprimis index secretè recipiat testes, summaria informatione, fine citatione

Modus ex-
hibendi
testes.

tione partis propter periculum fugæ, & faciat reum personaliter capi, & postea contra eum proponatur accusatio ad petitionem partis, vel ex officio judicis, vel fiscalis nomine justitia, reus captus juet de calunnia super ipso facta & delicto: ut in 1. 4. tit. 29. 7. p. & detur sibi copia & terminus ad respondentum, & postea iudex pronunciet interlocutoriam in qua affigunt partibus terminum probatari, in quo partes pro-bent intentionem suam, & eodem tempore du-rante producantur testes in partium praefectia, ut videant eos jurare, & iterum deponant de novo illud quod in iudicio summario & informatione depoluerunt, vel ratificetur primum testimonium adhibitum. Et infur utraque pars adducat & presentet omnes alias testes, vel probationes quas habeat, & transacto omni termino probatario fiat per judicem publicario processus, & con-cludatur in causa, & tunc iudex videat, & examinat processum, & merita causa ejus, & si nihil probatum inveniat, absolvat reum, si plene inveniat probatum diffinitivè condemnat in pena ordinaria delicti. Si plene inveniat probatum, vel reo tortura pro eruenda veritate: quod intel-lige, quando iudex procedit per viam accusacionis: lecūs verò si ex officio suo per vicem inquisitio-ns, quia tunc sine aliqua petitione potest reum tor-quere, secundum Doct. ubi supra. Sed his non obstantibus ego teneo contrariam sententiam, imò quid indistinctè modò iudex procedat per viam accusationis, modo per viam inquisicio-nis, possit & debeat reum torqueare, sine alia qua-partis petione. Primo, quia iudex in criminibus potest adducere probationes contra reum accusatum favore reipublica, ne delicta remaneant impunita, argumento text. in leg. ita vul-neratus, f. ad legem Aquil. & in leg. iustitio, §. quod illicet, f. de public. & vtilitatibus, textus in leg. 2. §. si publico, f. de adulter. text. in leg. 2. C. de abolit. & utrobius Bart. & communiter Doct. ergo bene possit iudex reum torqueare pars non petente. Confirmatur, quia alia faciliter daretur materia & occasio prævaricationis committende quid non est permittendum, argumen-to text. in 1. 3. f. de prævar. rursus etiam confirmatur, quia in criminalibus expresa remissio partis non valet in prejudicium reipublica, ut in 1. tra-figere cum materia, C. de tra. f. ergo nec ista vel alia tacita remissio. Secundò & principaliter facit, quia in his, que concernunt publicani uilitatem, potest & debeat iudex procedere sine aliqua partis petitione, argumento textus in 1. congnit. f. de offic. pref. & ibi Bart. & communiter Doct. Tertio facit, quia in his que sunt juris, potest iudex supplicare defectum parium & advocateum super his, que continentur in processu, text. in 1. 1. C. in que defunti advocateis, & ibi nosat & commendat Odofr. Cyn. Barr. Bald. Paulus, Salye, & communiter Doct. & maximè hoc procederet, quando in libello vel accusatione fuisset posita illa generalis & utilis clausula, Peto mihi ius & justitiam ministrari, quia tunc sine dubio potest iudex reum torque-re sine petitione partis, quia implicitè & vtilitatem ibi videtur contineri petito ad omnia, que possunt in causa vel processu comprehendendi, argumento text. in cap. 1. de ordin. cognit. & in c. 2. de offic. ordin. & utrobius Doct. & in terminis tenet Paris. de Puteo in tract. Syndic. in parte officialis, 3. col. n. 6. Sed mea opinio est, quid Conclu-sus modò talis clausula ponatur, modò non, possit iudex torqueare per supradicta.

2.2 Item quero an tortura debet peti per par-tem, hoc est accusatorem? & videtur dicendum quid sic, aliajus non debet, nec potest reum torqueare: ita probat texus juncta Glosa ordinaria in 1. quamvis, la 1. C. de adulter. in

Item